

[Ministeren for offentlige arbejder]

forslaget til forkastelse med henvisning til nogle økonomiske synspunkter. Jeg er naturligvis helt enig i, at vi her i landet har et ganske udmærket vejnet, men det er dog stadig således, at der er mangler forskellige steder, således her, hvor man for en, synes jeg, relativ lille bekostning opnår store trafikale forbedringer for store områder i Jylland.

Af hr. Pilgaard Andersen er der jo stillet et ændringsforslag, der ændrer på linjeføringen, således at denne rettes mere direkte mod Skanderborg. Forslaget er, som jeg har sagt over for udvalget, ringere. Det vil således ikke kunne betjene trafikken i Vejle-Herning-linjen på tilfredsstillende måde og giver heller ikke Horsens den gode forbindelse til det vestlige Jylland.

Det kritiseres, at jeg ikke fandt grundlag for at imødekomme udvalgets ønske om at indhente udtalelser fra berørte kommuner og amtsråd om det alternative projekt. Når jeg ikke gjorde det, var det ikke udtryk for, at jeg ikke i øvrigt på helt sædvanlig vis vil følge udvalgets anmodninger op. Jeg fandt blot i dette tilfælde, at der så klart var tale om et ringere projekt, der kun kunne have isoleret interesse for nogle af de kommuner, der ville få denne vejlinje gennem deres område, og det er jo også fremgået klart af de udtalelser, jeg har indhentet, efter at udvalget gentog sin anmodning. Jeg mener i øvrigt ikke, der er noget at kritisere i henseende til den fremgangsmåde, der er anvendt fra ministeriets side over for de pågældende kommuner og amtsråd.

Til slut skal jeg blot takke for en god og velvillig behandling af lovforslaget i udvalget indtil nu. Jeg forstår, at der er anmodet om udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling; det er jeg naturligvis helt indforstået med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1

forkastedes, idet 18 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 1

forkastedes, idet 20 stemte for, 116 imod.

Ændringsforslag nr. 3-5
forkastedes uden afstemning.

§§ 1-4
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om overformynderiet.

(Lovforslag nr. L 154. Fremsat 1/2 79. Første behandling 28/2 79. Betænkning 8/5 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om værn for dyr. (Æglægningsbure).

(Lovforslag nr. L 58. Fremsat 25/10 78. Første behandling 9/11 78. Betænkning 8/5 79).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene samt spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Tove Lindbo Larsen (S):

Jeg skal nøjes med at henvise til betænkningen, hvoraf det fremgår, at vi ikke kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet ud over justitsministerens, der er af teknisk karakter.

Henrik Toft (V):

Idet jeg henviser til flertallets bemærkninger, skal jeg på venstres vegne afvise ændringsforslag nr. 2 om tilsyn. Med de kriterier, der er opstillet for godkendelse, finder venstre, at der med et årligt tilsyn kun vil være tale om et fordyrende led, som medfører, at forbrugerne skal betale mere for deres æg. Derfor stemmer venstre imod kommunisternes ændringsforslag.

Det samme gør vi vedrørende kristeligt folkepartis ændringsforslag om dyreværnsforeningerne.

Derimod stemmer venstre for justitsministerens ændringsforslag under nr. 3.

Annelise Gotfredsen (KF):

Som medlem af retsudvalget og ordfører vedrørende lovforslaget vil jeg udtale mine meget store betænkkeligheder ved dette forslag. Det er særdeles bemærkelsesværdigt, at man herigennem foretager skridt, der forringer dyrenes levevilkår, at man nu med denne lovs vedtagelse indfører et helt anderledes syn på, hvad man tidligere har betragtet som dyremishandling? Det er jo ikke den vej, man almindeligvis går i lovgivningen, hvor man da ellers stræber efter at lægge større forståelse for vore medskabninger for dagen. Det er af adskillige eksperter såvel dyrlæger

som biologer blevet påvist, at hønsene i disse bure pådrager sig såvel fysiske som psykiske skader, og det kan man vel ikke undre sig over, når dyrene end ikke har plads til at røre vingerne.

Jeg har selv med retsudvalget haft anledning til i Sverige at besigtige æglægningsbure af en type, som vil blive godkendt her i Danmark, og jeg kan kun sige, at denne besigtigelse overbeviste mig om det modbydelige i denne form for ægproduktion. Jeg skal ikke prøve at beskrive, hvad jeg så. Jeg forsøger faktisk at glemme oplevelsen, så hurtigt jeg kan, men jeg blev aldeles overbevist om, at man herved påfører dyr unødigt lidelse, og det er i hvert fald, hvad der i henhold til § 1 i dyreværnsloven er forbudt.

Man eksperimenterer i øjeblikket rundt om med nye former for æglægningsbure, der i højere grad imødekommer dyrenes naturlige adfærd, og jeg er alvorligt bekymret for, at man ved vedtagelsen af dette lovforslag vil udskyde det tidspunkt, hvor en ny, bedre form for æglægningsbure kan tages i anvendelse. Jeg ønsker ikke at medvirke til at lovliggøre denne form for dyrplageri og vil derfor stemme imod lovforslaget.

Ændringsforslagene, der er stillet af kommunisterne og kristeligt folkeparti, ændrer jo kun en smule i lovforslaget, men er ikke nogen egentlig ændring af det essentielle, og jeg ønsker ikke at stemme for disse ændringsforslag.

Jeg skal gøre opmærksom på, at der er andre medlemmer i min gruppe, der har en anden indstilling.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skal kort sige, at jeg er forbavset over, at fru Annelise Gotfredsen står her og siger en hel del ting, som er direkte forkerte. Det giver mig anledning til at meddele, at retsudvalget har været inviteret til at se, hvordan det foregår, når danske husdyrholdere producerer æg. Denne invitation har man ikke ønsket at modtage. Fru Annelise Gotfredsen har gentagne gange modtaget en invitation til at komme ud at se, hvordan det går til. Det har fru Annelise Gotfredsen ikke ønsket. Fru Annelise Gotfredsen tager altså stilling uden at sætte sig ind i, hvad det drejer sig om. Hun henviser kun til, hvad man har set i udlandet. Det vedkommer ikke sagen.

[Askjær Jørgensen]

Det er trist, at vi skal opleve, at et medlem af det konservative folkeparti kommer herop og mistænkeliggør dansk landbrug, danske husdyravlere, der i menneskealdre, i generationer, har haft ry for at behandle dyrene godt. Det er chokerende, at vi skal opleve det fra et medlem af det konservative folkeparti. Jeg er dybt chokeret.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg har ikke på CDs vegne noget nyt at tilføje til denne meget følelsesladede debat, som har kørt så længe. Jeg skal bare meddele, at CD agter at stemme for det af hr. Karl Møller stillede ændringsforslag, som går ud på et tilsyn af disse anlæg i hvert fald en gang om året. Vi tror ikke, at dette ændringsforslag vil medføre den hær af kontrollanter, som jeg tror fremskridtspartiet mener. Vi mener, det er meget rimeligt. Det er et ømtåligt spørgsmål. Det har været pisket op til nogle temmelig hysteriske diskussioner. Det mener vi ikke har været berettiget, men vi vil da gerne tage brodden af noget af det ved at tilslutte os dette ændringsforslag.

Ebba Strange (SF):

Som det fremgår af socialistisk folkepartis betænkning, stemmer vi imod det her foreliggende lovforslag, og det har vi begrundet i betænkningen. Jeg skal derfor kun her sige, at vi ikke mener, at de ændringsforslag, der er stillet fra kristeligt folkepartis og DKPs side, vil forbedre dyrenes forhold i burene. Det er selvfølgelig meget godt, at der kommer en dyrlæge og kigger til dem en gang om året, men derfor står de stadig væk i disse små skotøjsæsker,

Vi kan ikke stemme for nogen af de stillede ændringsforslag.

Karl Møller (DKP):

Som vi ser dette meget omdiskuterede kontroversielle lovforslag, er selve den ændring, man nu vil foretage, simpelt hen foreslået for at bringe orden på et område, hvor der lovgivningsmæssigt i dag råder anarki, hvis man kan bruge det ord.

Der er to formål. Det ene er at få skabt nogle regler, som sikrer høner i bur en forsvarlig og ensartet beskyttelse, og det andet er at åbne op for en produktionsform, som er mere rationel og effektiv end dem, som er tilladt i dag, altså burdrift. Vi ser ingen mod-

sætninger i, at begge formål og hensyn bliver tilgodeset. Vi mener tværtimod, de forudsætter hinanden. Men når nu loven skal ændres, vil vi have den udformet med bestemmelser, som fremover vil kunne overholdes, i modsætning til den nuværende lov, som jo ikke i praksis fungerer efter lovens ord og bogstav. Siden 1950 har der været forbud mod disse famøse æglægningsbure. Alligevel er der rask væk givet den ene dispensation efter den anden til burdrift, åbenbart i forventning om de lovændringer, som nu er foreslået.

Med det ændringsforslag, som kommunisterne har stillet om indførelse af et offentligt tilsyn med de bure, som tillades oprettet, vil vi sikre, at de nye bestemmelser, de regler og forskrifter, man i stor udstrækning har fundet frem til, også bliver overholdt.

Jeg har ikke de nøjagtige tal, men jeg har fået oplyst, at omkring 40 pct. af de æg, som i dag produceres og sælges, faktisk er buræg, og for os drejer det sig om at sikre de burhøner, som altså findes i stort tal i Danmark – mange af dem eksisterer under langt ringere fysiske forhold end de normer, som nu bliver opstillet – en forsvarlig beskyttelse. Jeg tror, uden at være kender på dette område, at de forskrifter, som man har opstillet for burene i sådan mere eksterne mål, er rimelige. Det skulle være de bedste i verden, og de er i hvert fald efter min opfattelse bedre og mere hygiejniske end de forhold, som de tilladte produktionsformer giver hønsene. Jeg har altså tiltro til, at den side af sagen er i orden.

Når det kommer til kontrollen med sikkerheden for, at disse forskrifter bliver overholdt i praksis, er jeg nok så tvivlende. Vi har f. eks. fjerkræbranchens utvetydige udtalelser om, at de opstillede normer ikke er meget bevendt, når det drejer sig om konkurrence osv., og jeg føler mig overbevist om, at et løbende, uanmeldt offentligt tilsyn vil have en udmærket præventiv virkning over for eventuelle forsøg på at springe over, hvor gærdet er lavest.

I lovforslagets bemærkninger står der ganske meget om tilsyn og kontrol. Der står faktisk så meget, at når det ikke er med i det endelige forslag, skyldes det nok ene og alene, at ministeren i sidste øjeblik har indgået et ganske dårligt kompromis. Man har taget noget større hensyn til fjerkræavlerne, end man har til dyreværnsforeningernes repræsentanter i de arbejdsgrupper, som har arbej-

[Karl Møller]

det med dette lovforslag. Også formanden for Det veterinære Sundhedsråd har ønsket et fast offentligt tilsyn med de indretninger, der tillades, og betragter det som en nødvendighed i forbindelse med overhovedet at tillade æglægningsbure.

Jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at ministeren hele vejen igennem har optaget de forskellige regler, som Det veterinære Sundhedsråd har godkendt, hvad indretning og anvendelse af burene angår. Det eneste, som ikke er taget med, er forslaget om det løbende tilsyn. Jeg må sige, at den forklaring, der gives, og som også fremgår af socialdemokratiets, venstres og fremskridtspartiets – de jo i denne sag enige – betækningsbidrag, virker noget søgt. Man anfører, at arbejdsgruppen fortsætter sit arbejde omkring udforskningen af intensiv produktion i andre sektorer, i svine- og kvægsektoren, og derfor, siger man, er det ikke hensigtsmæssigt at løse spørgsmålet om tilsyn separat for hønsesektoren. Men hvorfor egentlig ikke? Kunne man ikke lære og drage nytte af de erfaringer og det erfaringsmateriale, man får her, og simpelt hen overføre det på de to andre meget større områder? Vi mener faktisk, at ministeren burde have indsat bestemmelsen om det offentlige tilsyn i lovforslaget. Det er ikke sket, og derfor har vi stillet vort ændringsforslag. Vi skal ikke på nogen måde påstå, at det er det mest geniale, der kan udtænkes, men det er efter vores mening det bedste af de to alternative forslag, som veterinærdirektoratet har foreslået retsudvalget, som har arbejdet med dette lovforslag. Det er det, vi er gået ud fra.

Jeg skal kort beskrive vores ændringsforslag, som går ud på, at vi forestiller os et uanmeldt tilsyn, som mindst en gang om året skal komme på inspektion. Det skal foretages af dyrlæger, som er ansat under veterinærdirektoratet. Det skal betales af buranlæggernes ejere. Vi mener ikke, at det nødvendigvis medfører, at disse burhønsægfabrikanter kommer til at gå fallit af den grund. Det vil også være en nødvendig imødekommenhed over for den vitterlig store usikkerhed, som i dag råder omkring dette område. Det vil være en garanti for, at ordningen ikke bliver misbrugt, og i den sammenhæng synes jeg nok, det er værd at erindre om det gamle ord om, at det er udmærket med tillid, men kontrol er nu bedre.

Inge Krogh (KrF):

Som det er omtalt flere gange, har kristeligt folkeparti stillet et ændringsforslag, og vi mener, det er et særdeles effektivt ændringsforslag. Vi foreslår, at justitsministeren i samarbejde med dyreværnsforeningerne skal fastsætte regler om vilkårene for tilladelse og vilkårene for dyrenes pasning. Vi mener, at dette, at dyreværnsforeningerne kommer med i bestemmelserne, må være det bedste værn i kampen for at skabe bedre forhold for dyrene. Vi mener, at det er meget betydningsfuldt i modsætning til fru Annelise Gotfredsen og fru Ebba Strange, som mente, det ingen betydning havde. Men hvis det blev gennemført, var loven faktisk helt anderledes.

Vi kan ikke under nogen omstændigheder gå med til, at forholdene for hønsene bliver, som vi har set det de steder, hvor vi har set burhøns i Sverige. Det er nævnt af flere andre ordførere. Det vil sige, at det er et sted, hvor en høne ikke kan undgå at berøre mindst to andre høns. De går på et skrånende netgulv, de kan ikke bevæge en vinge, og de kan ikke stå oprejst. Det må være en fuldstændig ulidelig tilstand, og som fru Annelise Gotfredsen har jeg også lyst til at glemme, hvad jeg dér så, men det er ting, der eksisterer.

Fremskridtspartiet taler om, at hvis man ikke får burhønsedrift, mister man en masse arbejdspladser. Jeg tror, det vil gå modsat. Hvis vi får burhønsedrift, vil vi i løbet af forholdsvis kort tid have to eller tre fabrikker for hele landet og ikke ret mange arbejdspladser i arbejdet med ægproduktionen.

Kristeligt folkeparti kan gå ind for det ændringsforslag, der er stillet af DKP. Vi mener, det er meget nødvendigt med en kontrol, og jeg må indrømme, at da vi i udvalget havde burhønsfabrikanter i deputationer, der sagde, at de ikke ønskede nogen kontrol, var jeg temmelig forfærdet. Professor Schambye går i øvrigt også ind for, at vi skal have en kontrol, selv om han er medlem af den arbejdsgruppe, der skal undersøge hele problemet omkring husdyrholdet i den intensive industrialisering af landbruget. Flertallet i udvalget har sagt, at man ikke skulle tage hensyn til det i dette lovforslag, men vi mener altså, at det er meget nødvendigt med en kontrol.

Alice Hedegaard (DR):

Fremskridtspartiets betækningsbidrag gør det nødvendigt for mig at tage ordet. Disse 3 sider udgydelser giver et ganske godt udtryk for fremskridtspartiets politik. Den yderst rørende beretning om landmænds kærlighed til deres husdyr samt denne nedarvede dyrekærlighed, der overføres til landmændenes børn, virker aldeles malplaceret i denne sammenhæng, for trods beklagelsen over, at retsudvalget ikke ønskede at besøge en dansk ægproducent, der overtrådte den gældende lov ved at benytte bure, foretrak udvalget at bese en svensk æglægningsfabrik. Det var en yderst ubehagelig oplevelse at se disse stakels dyr, der end ikke har plads til at lægge sig ned, og mon nogen af deltagerne i denne besigtigelse med god samvittighed kan stemme for dette lovforslag, medmindre de har økonomiske eller andre interesser i denne form for, hvad jeg vil kalde dyremishandling. Det er svært at forstå, når fremskridtspartiet taler om denne rørende kærlighed til hønsene, som landmanden og hans børn antagelig dårligt ser, alt foregår jo automatisk. Det er en fabrik med levende maskiner.

En af de svenske producenter, vi besøgte, forklarede hønsenes stressede og nervøse reaktion på vores tilstedeværelse med, at de ikke var vant til at se mennesker, så hold op med den romantiserede snak om dyrekærlighed! Det er hårde og kyniske økonomiske interesser, som dog kun kan udnyttes af dem, der har penge til at investere i dette ret kostbare anlæg.

Fremskridtspartiets omtale af, at enkelte småpartier i folketinget i et forsøg på at kapre stemmer har hylet med i koret, der mistænkeliggør danske husdyrbrugere, er en højst ejendommelig og i øvrigt typisk fremskridtspartisk formulering. Vi er ganske rigtigt nogle enkelte partier, der er så politisk frit stillet, uden bindinger til bestemte interesseorganisationer, at vi kan tænke og handle efter egen overbevisning og tillade os at tage hensyn til små dyrs trivsel. Hvorvidt vi kan kapre stemmer blandt burhønsene er nok tvivlsomt, men hvis fremskridtspartiet mener, at nogle danske vælgere misbilliger det, vi mener er dyremishandling, så meget, at de af den grund vil stemme på de partier, der også tilgodeser ikke-stemmeberettigede levende

væsener, vil vi da meget gerne have den kategori mennesker blandt vore vælgere.

Omtalte mistænkeliggørelse af husdyrbrugere må jeg tilstå at jeg slet ikke forstår. Ingen har mistænkt dem for noget som helst. Fremskridtspartiets ønske om, at disse anderledes tænkende politiske partier skulle tabe på sagen, ærlig talt er det ikke en lidt lav profil at holde i denne sag?

Jeg formoder ikke, at hr. Askjær Jørgensen har formået at omtale alle de henvendelser, vi har fået vedrørende dette lovforslag, ligesom jeg formoder, at dyrlæger, dyreværnsforeninger, etnologer, biologer og alle de andre, der har modsat sig dette lovforslag, efter fremskridtspartiets mening har udtalt sig helt uden kompetence og viden.

Fra Foreningen af Yngre Biologer og Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark har alle medlemmer i dag modtaget et brev, som jeg synes fortjener at blive citeret fra denne talerstol, da jeg frygter, at hr. Askjær Jørgensen nok ikke har haft tid til at læse det:

»Foreningen af Yngre Biologer samt Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark skal hermed over for folketingets medlemmer påpege, at det foreliggende lovforslag generelt forringer dyrs vilkår. I de 125 år, som er gået, siden Det veterinære Sundhedsråd i 1854 tog initiativet til en dansk dyreværnslovgivning, er der aldrig tidligere lovgivningsmæssigt taget skridt, som har forringet dyrenes vilkår. Tværtimod har ændringerne i dyreværnslovgivningen i tidens løb tilstræbt forbedringer af dyrenes vilkår. En vedtagelse af det foreliggende lovforslag vil således være en bemærkelsesværdig historisk begivenhed i vor kulturnation.«

Så kan de medlemmer, der er interesseret, selv læse resten.

Retsforbundet kan stemme for de 3 stillede ændringsforslag, og naturligvis vil vi stemme imod lovforslaget.

Wilhelm (VS):

Lov er lov, og lov skal brydes, blev der sagt heroppefra af et medlem for et par måneder siden, og jeg synes sådan set, at dette er en udmærket lejlighed til at erindre om det slogan. Dengang vakte det en fantastisk forargelse, ikke mindst fra socialdemokratiet og venstre, at man kunne sige noget sådant.

[Wihjelm]

Jeg tror, at det meste af, hvad der er skaffet oplyst, og hvad der er sagt om kvalitetsvirkninger og om skadevirkninger, faktisk er sagt. Der er kommet en masse udmærkede henvendelser, og en glimrende argumentation er, så kort den nu er gjort, resumeret i socialistisk folkepartis og retsforbundets mindretalsudtalelse i betænkningen. Den eneste grund til, at vi ikke har kunnet tilslutte os den, er, at vi ikke er betækningsberettigede. Det er sådan set resumeet af nogle af de vigtigste argumenter.

Lad mig benytte lejligheden til lidt mere principielt at diskutere dette med, at lov er lov, og lov skal brydes. Jeg synes ikke, der er grund til at blive forarget over en sådan udtalelse. Jeg mener, det er en helt rigtig konstatering, at lov er lov, og lov skal brydes på en lang række områder, hvor loven simpelt hen er udtryk for fordomsfuldhed, som hørte en eller anden fortidig levevis til. Jeg mener, at på en masse menneskelige områder, der har at gøre med vores måde at leve på, er det en kendsgerning – og det er selve dynamikken i udviklingen af retstilstanden – at lovene bliver brudt. Men jeg finder, at hvis man endelig vil ind i en sådan diskussion, havde det været nyttigere i stedet for den unuancerede forargelse, som de nævnte partier udviste over en sådan bemærkning, at prøve at diskutere, hvornår det er rimeligt, at man forsøger at ændre retstilstanden ved at bryde lovene. Et punkt, hvor jeg i hvert fald ikke synes, det er særlig rimeligt, er, når man som her ændrer retstilstanden ved at bryde lovene på et område, hvor der kun er ét motiv, og det er profit. Det er det, der er sket, og ikke bare uden at de samme to partier har gjort nogen som helst ophævelse over det, men oven i købet sådan, at de samme partier med tilbagevirkende kraft vil legalisere alle disse lovbrud.

Lad mig henvise til besvarelsen af spørgsmål nr. 4: hvad sker der egentlig rent straffetligt for en person, der er sigtet for overtrædelse af den gældende lov?

Ja, han vil være straffri. Og som det også fremgår af forslaget og af oplysningerne om det: selv om de bure, folk af økonomiske grunde har installeret og anvendt nu i årevis, er under det lavmål, som ministeren har meddelt at hun vil fastsætte – de 600 cm² og de 1.000 cm², hvis det er enkeltbure – og selv om de har været anvendt klart i strid med

gældende lov i mange år, så er de pågældende straffri, hvis de søger inden en bestemt dato. Og så kommer man her og er forarget, når der bliver sagt »lov er lov, og lov skal brydes«. Her har man et mægtig godt eksempel på, at det altså er en udmærket trafik, når det sker ud fra rent kommercielle begrundelser.

Jeg synes, det også er værd at erindre en smule om forhistorien. Som det udmærket fremgår af lovforslagets bemærkninger, blev dette forbud mod æglægningsbure indført på grund af en højesteretsdom i 1938, var det vist. Offentligheden, folketinget, blev lidt rystet over, at det at anvende et æglægningsbur ikke var strafbart efter den almindelige dyremishandlingsparagraf i straffeloven, og man indså derfor nødvendigheden af at indføre en særlig paragraf om forbud mod æglægningsbure.

Og hvad var det for et æglægningsbur, som dengang gav anledning til den forargelse? Det synes jeg meget vel afspejler den forrælse, der er sket siden, når der er penge i foretagendet. Det æglægningsbur, som dengang førte til, at man forbød æglægningsbure, det var et æglægningsbur, som var 60 pct. større end det, ministeren nu vil indføre. Det er 40 år siden, og da mente man altså, at det var simpelt hen uanstændigt, at man for at fremme en produktion, eller hvilke økonomiske motiver der nu var, skulle drive klapjagten så vidt, at man tillod æglægningsbure på ca. 1.600 cm². Men det, ministeren nu vil, er at tillade æglægningsbure for enkelt dyr på 1.000 cm² og, hvis de er flere i samme bur, på i gennemsnit 600 cm². Det er 60 pct. lavere, hvad angår det største af disse mål, end det, der i sin tid gav anledning til selve forbuddet. Det synes jeg siger noget om, hvad det er for en udvikling, man gennemgår her.

Jeg vil også sige, at jeg er da godt klar over – det er der kommet mange bilag der påviser – at der kan findes andre og fuldt så grove tilfælde af dyremishandling, som også sker af pekuniære grunde. Det er vi ikke blinde for. Så var det det, man burde have tacklet. Det kan i hvert fald ikke være en undskyldning for, at man vil give denne tilladelse, at der også kan påvises andre ting, der er mindst lige så grove, tværtimod. At disse ting er blevet påvist, burde føre til nogle initiativer, men det er åbenbart ikke det, man er interesseret i. Man bruger disse andre ting

[Wilhelm]

som en hovedpude for, at så kan man også godt vedtage dette her, når de nu ønsker det, de, der skal tjene penge på det.

Til allersidst ændringsforslagene. Vi kan ikke medvirke til nogen af dem.

Om de to af dem, dem, der foregiver at indeholde nogle realitetsændringer, det kristelige forslag og DKPs forslag, vil jeg sige, at vi mener, de er værdiløse.

Specielt om DKPs forslag kan jeg ikke lade være med at sige, at jeg synes, det er den model, vi har set nogle gange nu: når DKP skal skifte holdning i forhold til en meget arrogant indstilling ved en første behandling, så finder man sådan en lille, i virkeligheden betydningsløs knage at hænge det op på. Man konstruerer et eller andet ændringsforslag, og når det så er blevet nedstemt, har man sin begrundelse for ikke længere at gå ind for lovforslaget som helhed, sådan som man ellers faktisk lagde op til ved første behandling. Det er selvfølgelig DKPs egen sag. Vi har set det ved andre, alvorligere situationer tidligere. Jeg ville bare gøre opmærksom på, at vi godt kender modellen, og at vi godt kan genkende den, når den dukker op igen. Det er af denne grund – og fordi vi faktisk ikke mener, at det hele blev meget mere til at have med at gøre, hvis dette ændringsforslag blev vedtaget – at vi heller ikke stemmer for dette, men undlader at stemme om alle tre ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Det var hr. Wilhelm, der gjorde sig skyldig i at meddele noget forkert heroppe fra talerstolen. Hr. Wilhelm taler om, at det er med rette, at nogle ægproducenter er anmeldt for at overtræde dyreværnsloven. Det er rigtigt, at en række af disse landbrugere, der har høns i bure, er anmeldt for overtrædelse af dyreværnsloven, men det er så sandelig ikke fastslået, om man reelt har gjort det.

Når hr. Wilhelm snakker om bure, man havde i 1930'erne og 1940'erne osv., så er det et helt tydeligt bevis på, at hr. Wilhelm ikke aner, hvad det hele drejer sig om. Hr. Wilhelm har ikke været med på holdet, der ville tage ud og se, hvordan det foregår nu om dage. Den slags bure, man har nu, var der ingen mennesker der havde fantasi til at fo-

restille sig, da man skrev den nugældende dyreværnslov for 30–40 år siden. Det, der tales om i dyreværnsloven, som den sidst er ændret i 1950, har overhovedet intet som helst at gøre med de æglægningsbure, man har nu om dage. Hr. Wilhelm burde vide, at de ægproducenter, som har sat deres høner i bur, gør det for at beskytte hønerne mod at mishandle hinanden. Jeg synes, det er trist, at et medlem af folketinget skal tale så groft uvidende.

Så skal jeg sige til fru Alice Hedegaard, at jeg har læst samtlige henvendelser, der er kommet. Jeg har også læst den, der er kommet fra dyreværnsforeningerne nu på det sidste. Jeg beklager meget, at dyreværnsforeningerne deklasserer sig selv så langt ned, som de gør ved at være så usaglige, som de har været i denne sag.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg skal kun sige til hr. Askjær Jørgensen, at det, han foregiver at rette her, ikke er nogen rettelse. Det svarer præcis til det, jeg læste op fra udvalgets spørgsmål 4 og besvarelsen: »En person, der er sigtet for overtrædelse af den gældende lov ...«, og hvor sigtelsen bortfalder i og med, at dette bliver gennemført. Men også dette, at personer, der hidtil har brugt bure, der er under det lavmål, man her opstiller, vil være uden for sanktionsrækkevidde, hvis de når at ansøge inden en bestemt dato.

Til det andet punkt: ja, motiverne har formodentlig kunnet påstås at være præcis de samme, beskyttelsesmæssige, i 1938, men det, jeg brugte eksemplet til – og det fremgår af lovforslagets bemærkninger, det er ikke noget, jeg har fundet frem – var at spørge: hvor stort var det bur, der dengang gav anledning til det? Det var 60 pct. større end de bure, man nu vil tillade i bedste fald, og mere end dobbelt så store som dem, man vil tillade pr. høne i tilfælde af, at det er flerdyrsbure.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg har prøvet på at få hr. Wilhelm til at forstå det, men jeg skal forsøge igen og spørge: tror hr. Wilhelm, at der er nogen mennesker, der i 1930'erne og 1940'erne havde fantasi

[Askjær Jørgensen]

til at forestille sig, hvilken automatik med hensyn til air-conditioning og vandtilførsel osv., man kunne opfinde i 1970'erne og anvende i 1980'erne?

Lowzow (KF):

En stor del af den konservative gruppe vil støtte lovforslaget, og det gør vi, fordi vi ikke føler, at der er noget forkert ved den form for burhønsedrift, som foregår efter de regler, som den nye lov vil omfatte.

Vi mener, at man ville være meget urealistisk, hvis man gik imod dette lovforslag. Hvis vi ikke tillod burhøns, ville æggene kun kunne fremskaffes fra de lande, hvor de kan produceres rentabelt. Det ville være fra Tyskland, det ville være fra Holland, det ville være fra Sverige, hvor burhøns er tilladt. Så må det være bedre at have dem opdrættet, have dem produceret i Danmark efter passende regler, efter passende hensyn, i de bure, som vil gøre det økonomisk. Men jeg vil gerne fastslå, at vores første betragtning er den, at det heller ikke er synd for dyrene. Det er derfor, vi går ind for det.

Jeg mener også, at hvis man overhovedet skulle gå imod lovforslaget, måtte det være på grundlag af en international konvention eller i hvert fald en vesteuropæisk vedtagelse, som sagde, at nu går vi alle imod burhønsægproduktion. Så kunne det være, man kunne overveje det, og så ville produktionsvilkårene være lige, så kunne man risikere at få æg fra Holland og Belgien, men æg, som heller ikke var produceret i bure.

Men under de gældende forhold synes vi det ville være helt urealistisk at gå imod lovforslaget, og vi vil derfor stemme for det, og vi vil stemme for et årligt tilsyn med besætningerne. Vi har i forvejen tilsyn med kvægbesætninger og svinebesætninger. Uden at landmændene ved det, kommer kredsdyrlægen og ser til dem. Jeg kan slet ikke se, at det skulle være noget problem med betalingen, for vi har kredsdyrlægerne kørende omkring, og de kan sandelig godt nå at tilse de par besætninger, der bliver, af denne type. Det bliver i forhold til, hvad man ellers har af tilsyn i landbruget, slet ikke noget at tale om, så det økonomiske kan intet spørgsmål være, og derfor vil vi stemme for dette ændringsforslag.

Kaj V. Andersen (V):

Vi lever i et samfund, hvor princippet plejer at være dette: enhver tvivl kommer den sigtede til gode. I den sag, der forhandles her, må ordene nok vendes noget om: enhver tvivl bør komme offeret til gode. Offeret er her den burhøne, der har været talt så meget om. Den er offeret i denne sag.

Jeg har sjældent oplevet et lovforslag, hvor så megen ekspertise har været mobiliseret til fordel for offeret og er blevet negligeret til fordel for hvem eller hvad? – Ja, jeg er meget sjældent enig med hr. Wilhjelm. Hr. Wilhjelm bruger ordet profit. Jeg er nødt til at tilslutte mig det synspunkt, at det må være profitten, der er hovedårsagen.

Jeg tror ikke, at burhønsavlere, både de, der opererer ulovligt i dag, og de, der nu vil komme til – for loven bliver jo nok vedtaget – jeg tror ikke, de er specielt umenneskelige eller rædsomme mennesker, det tror jeg ikke. Jeg tror bare, det er profit, der driver dem, så må man bedømme det, som enhver kan og synes.

Jeg vil gerne sige, at et lovforslag som dette – og nogle synes, det er ubetydeligt, og nogle griner ad det, og nogle trækker på skuldrene, og sådan kan enhver være forskellig – er et skridt, om end nok så lille, ad den vej, som det danske samfund i lighed med en række andre vesteuropæiske samfund i disse år betræder mod dehumaniseringen, mod afciviliseringen.

De synes måske, det er meget store ord at bruge om en sag som denne, men jeg bruger dem heller ikke alene om en sag som denne. Jeg bruger dem om en tendens, jeg bruger dem om det falmede syn på omgivelserne, den snigende kynisme ikke alene over for medmennesket, i synet på medmennesket, men også i synet på medskabningerne. Kynisk anvendelse af vore medskabninger som produktionsting, som råmateriale, som noget, man putter i en maskine, og så får man noget andet ud i den anden ende, og så står man med et stopur og måler, hvor meget det var værd på den tid, det kostede at producere det.

Jeg appellerer til dem, der måtte have tvivl, om ved i alt fald senest tredje behandling, der snart kommer, at lade denne tvivl komme ofrene til gode.

[Kaj V. Andersen]

For mit eget vedkommende skal jeg sige med hensyn til de ændringsforslag, der er stillet, og som væsentligt går på en form for tilsyn med disse æglægningsbure, at dem agter jeg at undlade at stemme til. Jeg betragter disse mulige tilsynsordninger som værende af ringe betydning, ja, som noget af en narresut.

Jeg vil gerne sige, at jeg selvfølgelig ved tredje behandling af lovforslaget vil stemme imod dets vedtagelse.

Knud Damgaard (S):

Jeg er enig med dem, der har sagt de stærkeste ting om dyremishandling i denne forbindelse, og skal undlade at gentage det. Jeg vil blot rent praktisk sige, at jeg agter at undlade at stemme til ændringsforslagene, men har dertil en bemærkning til alle dem, der ud fra en forretningsmæssig vurdering finder, at hvis man ikke vedtager dette lovforslag om æglægningsbure, så vil man komme bagud i konkurrencen og kan ikke afsætte danske hønseæg. Hvor i alverden er fantasien henne hos dem, der skal producere hønseæg på et mere rimeligt grundlag? Find dog den markedsfører, som er i stand til at sælge glade danske hønseæg til millioner af mennesker, der har samme opfattelse som vi.

Og så vil jeg gerne føje til, at jeg agter at stemme imod lovforslaget ved tredje behandling.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Der har jo i denne debat været givet udtryk for nok så stærke synspunkter. Jeg synes, det er vigtigt at trække frem over for dem, der har brugt så stærke ord som dyremishandling – og det har flere af ordførerne gjort – at spørgsmålet om, hvorvidt hønseene ved at leve i æglægningsbure blev påført unødigt lidelse, blev vurderet i det udvalg, justitsministeriet for nogle år siden nedsatte, et bredt sammensat udvalg, hvor der var repræsentanter for dyrlæger, for videnskaben, for fjerkræavlere, men også repræsentanter for dyreværnsforeningerne.

Jeg synes, at det skal gentages her, at denne arbejdsgruppes resultat er, at ud fra en samlet bedømmelse af de undersøgelser, som gruppen har foretaget i praksis, de litteraturstudier, man har gennemført, kommer man til det resultat, at man ikke finder, der er tilstrækkelig begrundelse for en principiel for-

kastelse af nogen af de tre produktionssystemer, man har undersøgt, på dybstrøelse, på netgulv eller æglægningsbure, men man føjer til, at der er brug for nærmere regler om, hvorledes disse bure skal anvendes.

Jeg synes, det er dette, hele sagen drejer sig om. Jeg havde ikke ønsket at fremsætte et lovforslag, hvis der ikke havde været en sådan indstilling fra i høj grad sagkyndige mennesker om, at der ikke kan siges hermed at blive påført dyrene unødigt lidelse.

Så er der spørgsmålet om tilsyn. Nogle ordførere har tillagt det værdi, andre har ment, at det nærmest var noget, man skjulte sig under, og har ikke haft tillid til, at det ville have effekt. Når jeg ikke har foreslået et tilsyn, hænger det sammen med de vurderinger, der har været foretaget i den arbejdsgruppe, jeg omtalte. Der har ikke her været et flertal, der pegede på, at et løbende tilsyn er nødvendigt.

Men jeg vil også understrege, at det, denne lov går ud på, er, at veterinærdirektoratet skal give tilladelse, før buranlæggene bliver opstillet. Buranlæggene skal besigtiges, og de skal besigtiges dér, hvor de skal anvendes. Jeg vil også nævne, at tilladelserne er tidsbegrænsede, og at der skal finde en fornyet besigtigelse sted, inden tilladelsen forlænges.

Jeg skal ikke forlænge denne debat. Vi kan lytte til hinanden, men jeg tror ikke, vi fuldt ud kan forstå hinanden. Jeg respekterer naturligvis enhvers vurdering af denne sag, men jeg vil henvise til det, jeg synes er det stærkeste argument: at arbejdsgruppen siger, at man ikke finder nogen begrundelse for en principiel forkastelse, heller ikke ud fra dyreværnmæssige hensyn, af denne form for hønseproduktion.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 13 stemte for, 106 imod; 16 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 39 stemte for, 81 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

§ 1, ændringsforslag nr. 3 og § 2, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af:

Forslag til lov om udskrivning af amtskommunal grundskyld for skatteårene 1980 og 1981.

(Lovforslag nr. L 139. Fremsat 31/1 79. Første behandling 14/2 79. Betænkning 3/5 79).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Flygaard (DR):

Jeg skal blot her før afstemningen om ændringsforslagene gøre opmærksom på, at vi har stillet ændringsforslagene således, at der først skal foregå en principal afstemning og derefter i givet fald en subsidiær afstemning.

Vi har stillet ændringsforslagene således for at få konstateret, om de, der ikke vil være med til i realiteten at stemme for en forhøjelse af den amtskommunale grundskyld, dog vil være med til at stemme imod det erhvervstilskud, der ligger i forslaget § 1, stk. 2 og 3.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg vil gerne tage afstand fra de ændringsforslag, der er stillet af et mindretal i udval-

get. Jeg kan oplyse, at konsekvensen af, at det stillede ændringsforslag fra retsforbundet og SF blev vedtaget, ville være, at man for landet som helhed ville få en amtskommunal grundskyldpromille på ca. 35, og den ville toppe for Bornholms amtskommune med 52 promille. Jeg siger det kun til oplysning, så man kender konsekvenserne af det ændringsforslag, som er stillet.

Flygaard (DR):

»På grundlag af de af ministeren givne oplysninger, som jeg i øvrigt takker for, kan jeg så også oplyse, at der er mulighed for at ned-sætte den amtskommunale indkomstskat tilsvarende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1

forkastedes, idet 17 stemte for, 111 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 18 stemte for, 113 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 angående titlen betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af: